

MARKAZIY OSIYODA TABIIY RESURSLARDAN FOYDALANISH DARAJASI VA UNING HOLATI.

Bobojonova M.J

Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Jamiyatning rivojlanib borishi bilan, inson tomonidan tabiatning turli ne'matlarini o'zlashtirib borishi ko'lam va shu asosda uning ta'sir doirasi ham muttasil kengayib bormoqda. Hozirgi kunda Markaziy Osiyo davlatlarida tabiiy resurslar salohiyati va ulardan samarali foydalanish borasida ko'plab izlanishlar olib borilmoqda. Bunga misol qilib oladigan bo'lsak, energetikadan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini o'zganish bundan tashqari kimyo sanoati salmog'i, metallurgiya sanoatida turli loyihalar olib borilmoqda. Maqolada Markaziy Osiyo davlatlarida tabiiy resurslar salohiyati va ularning imkoniyat darajalari haqida gapirib o'tildi.

Kalit so'zlar: kimyo sanoati, tabiiy gaz, neft, Turmaniston, Qozog'iston, cho'l zonalari, GESlar, IESlar, Iroq, Eron.

Bugungi kunda barcha respublikalar sanoatida undiruvchi sanoat tarmoqlarining ahamiyati katta. Bunda tarmoqlar guruhiga kiruvchi yoqilg'i - energetika, metallurgiya va kimyo sanoati salmog'i, ayniqsa, Qozog'iston, O'zbekiston, Turkmaniston respublikalarida ancha katta. Yoqilg'i tarmoqlari orasida neft sanoatining ahamiyati tobora oshib bormoqda. Neftni qazib chiqarishda Qozog'iston (80 mln.t), O'zbekiston (5 mln.t) va Turkmaniston (6 mln.t) ajralib turadi. Tabiiy gaz qazib chiqarishda bu respublikalarning imkoniyati yanada kattadir. Bu borada, ayniqsa, Turkmaniston alohida ajralib turadi. Gaz zaxiralari hajmiga ko'ra u sobiq Ittifoq respublikalari ichida Rossiyadan keyin ikkinchi o'rinda turadi. Gazni qazib chiqarishda mintaqada Turkmaniston (80 mlrd. km³) va O'zbekiston yetakchilik qiladi. Bu boyliklarni keng doirada o'zlashtirish va ularni jahon bozorlariga olib chiqish endigina amalga oshmoqda.

Markaziy Osiyo davlatlariga qiyosiy tavsif

Davlatlarning asosiy xususiyatlari	Qozog'iston	Qirg'iziston	Turkmaniston	Tojikiston
Geografik o'rni: qulay va noqulayligi	keskin kontinental qurg'oqchil iqlim, tekislik va tog' tizmalari	Tog'liklar, vodiylar, tog'-yaylovlari	Cho'l zonalari, tekisliklar	Tog'lar, vodiylar, ko'llar
Maydoni:ming km kv	2724,9 ming km kv	199,9 ming kv km	491,2 ming km kv	142 ming km kv

Aholisi (mln kishi)	20mln ga yaqin	7,5 mln	6,5 mln	10mln
Asosiy foydali qazilmalari	Yoqilg'i, rudali va norudali resurslari	Oltin, simob, volfram, uran, qalay	Tabiiy gaz, neft va turli kimyoviy tuzlar	Uran, oltin, kumush, polimetall, suv va gidroenergetika resurslari
Suv resurslari	Irtish, Ili, Sirdaryo, Ural kabi daryolar	Norin, Chuy, Talas daryolari	Amudaryo	Panj, Vaxsh, Amudaryo, Sirdaryo, Zarafshon daryolari
Elektr stansiyalarining turi	90% IES	GESlar	IESlar	GESlar
Qishloq xo'jaligining asosiy tarmoqlari	Dehqonchilik: donchilik; Chorvachilik: qo'y, tuya, ot	Dehqonchilik: bug'doy, paxta; Chorvachilik: qo'y, echki, qoramol, yilqichilik	Dehqonchilik: donchilik, paxtachilik. Chorvachilik: baliqchilik, zotdor otlar	Dehqonchilik: donchilik, paxtachilik, pillachilik. Chorvachilik: qoramolchilik va qo'ychilik.
Sanoatning asosiy tarmoqlari	Neft-gaz, ko'mir, mis, rux	Turizm, qishloq xo'jaligi	Turizm, hunarmandchilik	Rangli metallurgiya, kimyo, tog'-kon

Ushbu jadvalda Markaziy Osiyoning tabiiy resurlari tavsifi keltirilgan. Qo'shimcha qilib aytganda, Markaziy Osiyo ancha boy va xilma – xil bo'lgan tabiiy resurslarga ega bo'lib hisoblanadi. Markaziy Osiyo mamlakatlari ayniqsa tabiiy mineral resurslari bilan yaxshi zaxiraga ega. Jahonda neft zaxiralarining 70 foizi, gazning 80 foizi va ko'mirning 54 foiz ulishi markaziy osiyo davlatlari hissasiga to'g'ri keladi. Neft va tabiiy gazga fors qoltiqbo'yi davlari, Rossiya Sibiri, Markaziy Osiyo g'arbiy tekisliklari, hind-xitoy yarim orolining dengiz bo'ylari ham ancha boydir. Hindiston, Xitoy platformalari, Markaziy Osiyo shimoliy mamlakati qadimiy tog'li hududlari bo'ylab asosiy toshko'mir, qora va rangli metal konlari, Okean bo'yi o'lkalari o'sha mashhur qalayi belbog'I joylashgandir. Dunyoning eng katta qalayi konlari Osiyoning aynan shu hududlarida uchraydi.

Markaziy Osiyoda boshqa xildagi tabiiy resurslar ya'ni tuproq, suv, o'rmon, rekreatsion kabilar tarqalishida ham katta farq bor. Xususan, Jumladan, ma'lum bir hudud suv resurslari bilan yaxshi ta'minlangan bo'lsa, boshqa bir hududda aksincha qurg'oqchilik natijasida cho'l zonalarining kengayib borishi suvning taqchillik muammosi bo'ladi. Bunday hayot tarzi qadimdan sharq mamlakatlarida suvdan ehtiyotkorona ya'ni suvning har tomchisini unumli sarflash va foydalanishga undagan, va bu Osiyo mamlakatlarini suniy sug'orish sharoitiga ko'nikishiga majbur qilgan.

Xulosa qilib aytganda darhaqiqat, qadimiy manbalar Osiyo va Markaziy Osiyo mamlakatlari sug'oriladigan yerlar dehqonchiligida 4 yoki 5 ming yillardan beri muntazam shug'illanib kelayotganini e'tirof etib keladi. Juda ko'p eski qadimiy sug'oradigan inshootlar O'zbekiston, Eron, Iroq kabi boshqa mamlakatlarda ko'p yillardan beri saqlangan. O'rmon boyliklari bilan Sibir va Janubi-sharqiy Osiyo mintaqalari yaxshi ta'minlangan. Ikkinchi tomondan esa, tabiiy sharoiti tufayli ulkan cho'l va chalacho'l maydonlar o'simlik qoplamiga juda kambag'al. Xuddi shunga o'xshash katta tafovutlar tuproq, tabiiy namlik, ishlov beriladigan (haydaladigan) yerlar, rekreatsiya kabi resurslarning taqsimlanishida ham ko'zga tashlanadi. Bularning bari ulardan foydalanishda ikki jihatni e'tiborga olishni talab etadi.

Birinchi – tirikchilikning asosiy manbayi hisoblanadigan yer resurslari (avvalo, ekin ekiladigan maydonlar) yetishmaydi. Asosiy maydonlari katta-katta tog' massivlari, qurg'oqchil cho'llar, cheksiz qumli va toshli hududlardan iborat bo'lganligi uchun ishlov beriladigan maydonlar ancha cheklangan. Bu muammo Osiyoning ko'pchilik mamlakatlaridagi eng dolzarb muammolardan hisoblanadi.

Ikkinchi – bir-biriga teskari xususiyatli agroiklim imkoniyatlari. Osiyo hududining katta qismida quyosh tafti, uning issiqlik imkoniyatlari o'simliklarning vegetatsiya mavsumining davomli, hatto, yil bo'yi davom etishiga imkon beradi. Ammo tabiiy namlik unda nihoyatda notekis taqsimlangan. Shu sababli ko'pchilik qishloq xo'jalik mintaqalarida dehqonchilik, asosan, sug'orish asosida (musson iqlimli rayonlarda qishda, boshqa qurg'oqchil rayonlarda yozda) olib boriladi. Osiyoda dehqonchilik ishlari, asosan, sug'orish asosida olib boriladi. Yer yuzasidagi barcha sug'oriladigan yerlarning 3/4 qismi uning hissasiga to'g'ri keladi. Sug'oriladigan yerlarning kattaligiga ko'ra jahonda Xitoy birinchi, Hindiston esa ikkinchi o'rinda turadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). YASHIL IQTISODNI O'RGANISHDA KERAKLI KO'RSATKICH XUSUSIYATLARI VA O'LCHOV TURLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 64-69.
2. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). YASHIL VA RAQAMLI OTISHLAR AVTOMOBIL EKOTIZIMINI QANDAY O'ZGARTIRMOQDA. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 60-65.
3. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). O 'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO 'JALIGI SOHASINING HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 147-151.
4. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). YASHIL IQTISODIYOTDA IQLIM O'ZGARISHI BILAN PAYDO BO'LADIGAN MUAMMOLARNI OLDINI OLISH MAQSADIDA JORIY QILINGAN ISTIQBOLLI YO'NALISHLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 108-113.
5. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). XIX VA XX ASRLARDA INSTITUTIONALIZM IQTISODIY TA'LIMOTINING RIVOJLANISH DARAJASI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 62-67.
6. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KASANACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 277-282.
7. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. (2024). QISHLOQ XO 'JALIGINI KLASSTERLASHNING XORIJIY TAJRIBASI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 65-71.
8. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). FRILANSERLIK-O'ZINI O'ZI BAND QILISHNING YANGI SHAKLI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 283-288.
9. Akbarovna, N. N. (2024). O 'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA MAKROIQTISODIY DASTURLARNI ISHLAB CHIQISH VA AMALGA OSHIRUVCHI YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 383-389.
10. Akbarovna, N. N. (2024). MILLIY IQTISODIYOTNI TAHLIL QILISHDA QO 'LLANILADIGAN ASOSIY KO 'RSATKICHLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 278-283.
11. Алимова, Ш. А., & Джураева, М. С. (2025). СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 82-89.

12. Джураева, М. С., & Алимова, Ш. А. (2025). РОЛЬ ИННОВАЦИЙ В ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ: НАЦИОНАЛЬНЫЙ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНТЕКСТ. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 41-49.

13. Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). MINTAQAVIY IQTISODIYOTNING TAMOIYILLARI VA MAMLAKATIMIZ IQTISODIYOTI BILAN BOG'LIQLIGI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 97-103.

14. Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 314-322.

15. Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). BUXORO VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASI VA BANDLIK. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 67-73.

16. Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). YASHIRIN IQTISODIYOTNING MILLIY JAMIYATIMIZGA TA'SIRI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 104-108.

17. Bahodirovich, X. B. (2025). KORXONALARDA ICHKI NAZORAT TIZIMINI TASHKIL QILISH. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 72-78.

18. Bahodirovich, X. B. (2025). O'ZBEKISTONDA SOLIQ NAZORATINI AMALGA OSHIRISH SHAKLLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 47-53.

19. Bahodirovich, X. B. (2025). RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA MOLIVAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH AMALIYOTI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 29-34.

20. Bahodirovich, X. B. (2025). SUG'URTA TASHKILOTLARIDA MOLIVAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 37-43.

21. EI, I. (2024). BUXORO VILOYATIDA CHORVACHILIK TARMOG 'I YASHILLASHISH HOLATI TAHLILI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 165-171.

22. EI, I. (2024). MILLIY KOMPANIYALAR RAQOBATBARDOSHLIGI OMILLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 168-174.

23. EI, I. (2024). EKSPORT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 175-182.

24. EI, I. (2024). QISHLOQ XO 'JALIGI TARMOQLARINI YASHIL IQTISODIYOT ORQALI RIVOJLANTIRISH YO 'LLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 172-180.

25. Raxmonqulova, N. O. (2025). TASHKILOT MAQSADLARINI BELGILASH VA ULARGA ERISHISH BO 'YICHA STRATEGIK REJALASHTIRISH JARAYONLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 2(1), 22-28.
26. Raxmonqulova, N. O. (2025). SAMARALI RAHBARNING XUSUSIYATLARI, LIDERLIK USULLARI VA ULARNING TASHKILOT MUVAFFAQIYATIGA TA'SIRI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 2(1), 29-35.
27. Raxmonqulova, N. O. (2025). TASHKILOTNING TURLI TUZILMALARI VA ULARNI BOSHQARISH USULLARINING AFZALLIKLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 2(1), 15-21.
28. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2025). IQTISODIYOTNI RAQAMLI KO 'RSATISHDA SANOATNING O 'RNI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 42-50.
29. Azimov, B. F., Shadiyev, A. X., & Qudratova, G. M. (2025). YENGIL SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION STRATEGIYALAR. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 15-22.
30. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). TANNARXNI HISOBGA OLISH VA UNI OPTIMALLASHTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 40-46.
31. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). KORXONALAR MAHSULOTLARI TANNARXINI ANIQLASHDA QO'LLANILADIGAN USULLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 54-61.
32. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). XARAJAT TUSHUNCHASI VA MAHSULOT TANNARXINI SHAKLLANTIRISH: NAZARIYA VA AMALIYOT. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 79-85.
33. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). STANDARTLARGA MUVOFIQ XARAJATLARNI HISOBLASH USULI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 62-68.
34. Azimov, B. F., Shadiyev, A. X., & Qudratova, G. M. (2025). TANNARX VA UNING IQTISODIY TAHLILDAGI ROLI: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 86-93.
35. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). BUYURTMA BO'YICHA XARAJATLARNI HISOBLASH USULI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 24-30.
36. Supiyevna, B. M. (2024). IMPROVING THE EFFICIENCY OF LEADER LABOR IN THE MODERN MANAGEMENT SYSTEM. *Gospodarka i Innowacje.*, 54, 51-55.
37. Заявитдинова, Н. М., Базарова, М. С., & Ходжиев, А. Б. (2022). ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА СТРАТЕГИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ НА ТЕРРИТОРИИ УЗБЕКИСТАНА. *ББК 65.0501 А 43*, 265.

38. Supievná, B. M. (2023). USING EFFECTIVE WAYS OF CONDUCTING MARKETING RESEARCH IN INTERNATIONAL COMPANIES. *Gospodarka i Innowacje*, 41, 79-83.

39. To'rayevna, S. N. (2024). TEXNOLOGIYA DISKURSI VA YANGI MEDIA SIYOSIY IQTISODIYOTI.

40. Sodiqova, N. (2023). A POLITICAL ECONOMY ANALYSIS OF ECONOMIC SECURITY. *Modern Science and Research*, 2(12), 559-568.

41. To'rayevna, S. N. (2024). IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA INNOVATSION SIYOSAT VA UNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI.

42. To'rayevna, S. N. (2024). KORXONALARDA INNOVATSION LOYIHALARNI BAHOLASH TARTIBI VA TANLASH USULLARI.

43. To'rayevna, S. N. (2024). KORXONA FAOLIYATIDA INNOVATSIYALARNI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBASIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.

44. Xudoynazarovich, S. A. (2024). CHALLENGES OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AND THEIR SOLUTIONS. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(12), 398-402.

45. Khudoynazarovich, S. A. (2022). Features of evaluating the effectiveness of activities at the Bukhara State University. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(11), 153-159.

46. Akbarovna, N. N. (2024). O 'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA MAKROIQTISODIY DASTURLARNI ISHLAB CHIQISH VA AMALGA OSHIRUVCHI YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 383-389.

47. Akbarovna, N. N. (2024). MILLIY IQTISODIYOTNI TAHLIL QILISHDA QO 'LLANILADIGAN ASOSIY KO 'RSATKICHLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 278-283.

48. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KASANACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 277-282.

49. Очилов, Ш. Б., & Жумаева, З. К. (2017). Основные направления развития инноваций в республике Узбекистан. *Инновационное развитие*, (6), 45-47.

50. Jumayeva, Z. K., & Mamadjonov, G. N. (2024). Ways to Strengthen Financial Control in the Utilization of State Budget Funds. *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY*, 4(1), 61-64.

51. Bustonovna, J. Z. (2024). ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL SECTORS IN REGIONAL DEVELOPMENT. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(12), 394-397.

52. Bustonovna, J. Z. (2024). DAVLAT TASHKILOTLARINING FAOLIYATINI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ISH YURITISH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHNING ZARURIY SHARTLARI.

53. Jumayeva, Z. (2024). JISMONIY SHAXSLAR DAROMADLARINI SOLIQQA TORTISH MEXANIZIMINI TAKOMILASHTIRISH. *Modern Science and Research*, 3(6).

54. Bustonovna, J. Z. (2024). RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORATNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.

55. Amanillo, R., & Azimov, B. F. (2025). ANALYSIS OF THE LABOR MARKET AND ITS IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 12(01), 22-27.

56. AT, I. (2024). IQTISODIYOTNING REAL SEKTORIGA INVESTITSIYA QILISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI TAHLILI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 149-155.

57. AT, I. (2024). MINTAQALAR VA MA'MURIY HUDUDLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI INVESTITSIYA BILAN TA'MINLOVCHI IQTISODIY TIZIM SIFATIDA. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 249-255.

58. AT, I. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI INVESTITSIYA BILAN TA'MINLASH STRATEGIYASINING IQTISODIY MEXANIZMLARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 256-263.

59. AT, I. (2024). TADBIRKORLIK FAOLIYATINING DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB QUUVATLANISHI VA SOHAGA MINTAQALAR MIQYOSIDA INVESTITSIYA JALB QILISH SAMARADORLIGI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 264-271.

60. Avazovna, R. L. (2024). PENSIYA TA'MINOTINI MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH ORQALI PENSIYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MASALALARI. *Miasto Przyszłości*, 55, 1469-1474.